

DELA VSKI LIST

ZORA

Credništvo in upravn-
ništvo
Via Amalia št. 7-5.
Izhaja vsako drugo in
četrtro sredo v mesecu.
Opisni in računski
se računijo po 5 kr.
petitna tiska.

„Zora“ velja:
za celo leto 1.20
„ pol leta — 60
„ četrt — 30
posamezne številke
4 kr.

Časopis za interese slovenskega delavstva.

Sodrug! Delavci skrbite vedno za razširjanje in podporo delavskega lista.

!! Prvi maj je delavski praznik !!

O oznanenju terjatev: Osemurni delavni čas in splošna jednaka volilna pravica!

Številko 12. našega lista od 23. aprila t. l. z dodanim imenom „Zora“ je zasačilo državno pravdnništvo zaradi članka v podlistku „Devetnajsto stolje“.

Mi moramo izreči da te zaplene sedaj ne moramo zapopasti z našim podloženim umom, kajti ta članek je bil v št. 10. od 20. februarja natisnjen in ga takrat državno pravdnništvo ni spoznalo za nevarnega. Ta nam je pač jasna priča — in državnemu pravdnilstvu nasproti moramo izreči da naj nam to ne stanejo ako se tako izrazimo, ker po našem postopanju si ne moremo drugega misliti — da se sploh zapleni, da je zaplenjeno, da bi se list materijelno uničil, ker lista, katero je vedno zaplenjen, nobeden rad ne naroči zato ker ga nikoli ne dobi.

Sploh pa bomo zoper to zaplenjene naredili pritožbo, in ako bo treba tudi na najvišjo instanco, ker zasačeni članek je preveden iz nemškega, kateri je bil v Gradcu izhajajočem listu „Arbeiterwille“ brez ovirov objavljen. Mi mislimo kar v Gradcu ni nevarno tudi v Trstu ne more biti in za Trst veljajo ravno tiste postavbe kakor za Gradec.

Sodrug! Čitatelji!

Mi stopimo po kratkem prenehanju zopet v javnost, pred vas, kateri ste se z nami borili in z nami žrtovali za obstanek slovenskega delavskega lista, kateri je potreben kakor vsakdanji kruh, toda z obžalovanjem moramo izreči, da večina slovenskih delavcev tega noče spoznati.

Najbolj nas pa žali to, da moramo alisati se obrekovanje za naš trud, namreč, da so naročniki le malo listov dobili, kakor da bi bila to naša krivda; ako je bil list zasačen, je jasno, da ga nismo mogli nobenemu poslati; podpore pa nismo mogli toliko, da bi bili mogli dati naročnikom odkolnino s prilogami.

Dokaz je temu le, pod kako težki mi razmerami se moramo bojevati ter da se mora vsak posamezni z nami vred žrtovati, ako se hoče da bode tudi mej slovenskimi delavci mogoče razširjati zavestnost.

Omeniti moramo tudi, da ima list premalo naročnikov, da bi zamogel vsem zahtevam zadostiti; vsaj še enkrat toliko bi jih moralo biti, in ako bi se zavedni slovenski delavci hoteli potruditi, bi se to hitro doseglo, samo požrtovanja je treba in to neprestanega, vsak naročnik naj vsaj še enega pridobi in obstanek lista je zagotovljen, ter bomo zamogli bolj natančno ustreči zahtevam.

Mi smo že takoj, ko smo začeli izdajati list, v prvi številki, izrekli da smo si popolnoma zvesti naše skromnosti in je tudi res pri listu še veliko pomanjkljivega.

To pa je mogoče le zboljšati, ako je več naročnikov in podpore, da se lahko pridobijo zmogljive moči.

Zatoraj naprej slovenski delavci, povsod se delavci vzdigujejo in združujejo ter izobražujejo, da jim bo enkrat mogoče priboriti boljše razmere ter preprečiti trpinčenje delavskega ljudstva.

Poglejmo si naše slovanske brate, češke delavce, kako napredujejo; imajo obilo delavske literature, knjig, spisov in časnikov vseh strokov, seveda tam tudi delujejo z navdušenostjo in se ne boje nobenih žrtv.

Posnemajmo jih toraj; napočil nam je tudi že dan in Zora bode razsvetljevala pot, da ne zaidemo v temo, ali napačni kraj.

Kdor je zoper Zoro, tisti je za temo, za noč. Kdor je za temo, tisti nima poštenih misli in deluje nam za hrbtom zoper interese delavstva.

Slovenski delavci podpirajte in naročite si delavski list „Zora“

Izdavatelji.

Delavcem

katerim je mogoče na dan 1. maja napraviti shode priporočamo sledečo resolucijo:

Prosti delavski shod 1. maja v izreka: I. Zboljšanje varovanja delavcev, posebno postavno omejeni delavni dan do največ osem ur na dan, je zdravstvena (hygienična), gospodarska in kulturna potreba. Mi se torej popolnoma strinjamo z sklepi mejnarodnega kongresa v Parizu l. 1889. Za nas v Avstriji so za izvzeti sledeče najbližnje terjatve:

1. Revizija obrtnega reda: znižanje maksimalnega delavnega časa z zvišanjem na male obrti; odstranjenje nepotrebnih določb; strogo določbo in izpeljavo 36. urnega nedeljskega počitka.

2. Zagotavljanje združevalne pravice z odstranjenjem v današnjih postavah za društva in shode danih ovirov.

Da bode prizadevanje te terjatve do- seči, uspešno, mora delavski razred pred vsem zadobiti zastopništvo v vseh pristvo- dajnih skupščinah in se mora odstraniti vse zavir- ranje izražanja misli z besedo in spisih.

II. Današnji shod protestira odločno zoper izključenje delavskega razreda od po- litičnih pravic, posebno volilne pravice, ka- tero danes le tretji del ljudstva izvršuje. Shod protestira zoper mnenje, da je delavstvo politično menj sposobno ali zrelo nego drugi razredi družbe. Protestira posebno zoper to, da je volilna pravica od direktnega davka odvisna in da se zadržuje delavstvo, katero je težko obloženo z indirektnimi davki, ka- tero nosi krvni davk in katero plačuje po- sredno tudi glavni del direktnih davkov.

Današnji shod zahteva odstranje po- litičnih predprav vseh privilegijatih delov družbe in splošno enako in direktno volilno pravico za vse državljane brez razločka spola od 21. leta naprej.

Delavci in delavke na Slovenskem.

Le malo dni nam še loči od znamen- tega dneva za vse delavske ljudstvo na zem-

K H. točki predlaga g. Kandolini 1. maj pripoznati za delavski praznik ter skrbeti zato, da se ta dan kolikor mogoče sijajno obhaja; naloga vseh delavcev je na dan 1. maja pustiti delo počivati in s tem pokazati da terjamo osemurni delavni čas in splošno volilno pravico. Tudi ta predlog se je naudeženo in jednoglasno sprejel.

Govorili so potem še gg. Zadnik, Klemenčič, Krečič in Kandolini zaradi delavskega lista, namreč, da bi bila dolžnost delavcev istega bolj podpirati nego do sedaj, naj ne slušajo na lažljivo obrekovanje s katerim se hoče samostojno delavsko gibanje prepričati. G. Kandolini je posebno krepko poudarjal potrebo da delavci podpirajo in razširjajo Delavski list, ker le ta list kateri je pisan od delavcev zamore delavstvo prav podučiti in pokazati pravo pot v doseg svojih pravic.

Predsednik zaključil potem shod s trikatnim živjo na socijalno demokratijo.

(Konec.)

Presti delavski shod

je bil dne 19. aprila pop. ob 5 uri, v restavraciji »Leon D'Oro« sled. dnevnim redom: 1. Namen in korist delav. društev. Razgovorjanje o združenju in postopanju slov. delav. 3. Volitev izvrševalnega odbora. 4. Korist skrajšanja delavnega časa na postavnem potu.

Sodrug Krečič je odprl shod, razložil namen tega shoda ter opominjal da bi se veršil v miru.

V predsedništvo so bili voljeni g. Krečič predsednikom, g. Polšak podpredsednikom, gg. Šimovc in Uršič tajnikom.

Predsednik predstavi potem vladnega namestnika g. Vidica.

Nazvali so je bilo 484 oseb.

K prvi točki govoril je v prvi vrsti g. Zadnik ter razložil namen in korist delavskih društev, namreč da je mogoče gojiti med delavstvom vedo in omiko kar si posamezniki v redko srečnih slučajih zamore pridobiti. V društvah se priuče delci tudi boljše obnašanje v družinskem življenju, da se vejo vesti v vsaki družbi, da jih morajo spoštovati tudi drugi stanovi. Z poukom vsake vrste si zadobe izobraženje da zamorejo tudi potem v vsakem slučaju vstopiti za svoje pravice ako se jim hočejo kratiti, kar se dandanes le pregozto zgodi.

Posebno smo mi slovenski delavci v tem oziru še zelo zaostali, ker tudi nimamo nobenih spisov ali knjig v slovenskem jeziku katere bi bile pisane le v korist delavstva, tudi nimamo slovenskih učbenjakov, kateri bi se žrtvovali podučiti delavce kakor jih je potreba. Necessarno potrebno je torej, da si ustanovimo društvo, kjer se odemo skupno podučevali in pridobili tudi zmožnih moči v to svrhu.

Sploh pa moramo slovenski delavci gledati da pridemo v ozir na omiko na stališče delavcev družin narodov, ker je pa slovenski narod premajhen da bi zadobil kar je dandanes delavstvu potreba le izrečno slovensko, torej moramo posnemati nauke drugih narodov, kateri stojijo zaradi tega kar so večji in imajo več zmožnih moči višje v kulturi nego mi. Namen in korist delavskih društev je torej da se delavci povzdignejo do izobraženosti katere jim dandanes pristaja ter da postanejo zmožni svoje interese sami zastopati.

(Konec prihi.)

POLITIČNI RAZGLED.

Devetega aprila se je odprl avstrijski državni zbor. Za nas delavstvo to ni posebej važnega ker nimamo nobenega poslanca.

Izdavatelj Jože Šimovc

kateri bi nas tu zastopal, zato pa tudi ne pričakujemo zboljšanja za nas od tega parlamenta. Važna znajo biti za nas le razpravljanja da bomo videli, kako bodo poslanci držali besedo svojim volilcem.

Oseba. Vlada je od 1. aprila naprej vpeljala v vseh državnih rudo in premogokopih osemurni delavni čas.

Slojila. Delaški kongres v Bruselju je sklenil začeti 20. maja splošni strajk, ako centralni odbor državnega zbora zavrže predlog za upeljavo splošne volilne pravice.

Amerika. Zbor reprezentantov združenih držav je izdal poslavo osemurnega delavnega časa za vse delavce kateri so ali direktno ali indirektno v državni službi.

Osem ur traja delavni dan za vse dninarje, delavce ali rokodelce. Izjema se sme narediti le v posebnih potrebah, v slučaju vojske, ali kadar je življenje ljudi v nevarnosti. Kdor samovoljno to določbo prelomi bo kaznovan z globo od 50 do 1000 dolarjev ali z zaporom do 6 mesecev ali tudi z obojim. Pa seveda Amerika je divja dežela — samo toliko vemo da tudi tam ne vladajo anarhisti.

Trst, 2. maja je bilo tukaj razpuščeno društvo Delavska zveza (Confederazione Operaia) ker se je udeležilo volilnega gibanja, po pravilih pa ni imelo pravice zato ker ni bilo politično društvo.

Delavska zveza je imela 3 oddelke, latkega, slovenskega in nemškega. Pričakovati je da bodo napravili tržaški delavci nova združenja.

RAZNE VESTI.

Maše stališe. Kur smo bili od večih strani napadeni zaradi »Delavskega lista« da se je z njim agitiralo za Mauronerja moramo izreči da list ni niti jedne besede prinesel za Mauronerja, razun poročilo o shodu ko se je sklenilo za njega agitirati. To se pa vendar nemore vzeti za agitacijo. Vse drugo je domišljija.

Sploh pa moramo tudi omeniti da smo bili principijelno zoper ovo agitacijo, ker g. Mauronerja premalo poznamo.

Se nekaj. Neki gospodje narodnjaki v Barkovljah so vzelo priliko volilne agitacije jednemu s silo 30 do 40 »Delavskih listov«, katere je bil namenjen razdeliti med delavce, nesli so jih žandarmeriji ter naznanili da se razširja prepovedana tiskovina.

Urednik je bil klican potem na Magistrat da bi se zagovarjal o strašnem zločinu pa seveda je bilo vse ničila.

V prvi vrsti obžalujemo tako strašno razburjenost tistih gospodov, drugič pa da so igrali ulogo briser to pač ni umestno sredstvo zoper političnega nasprotnika.

Na Dunaju je izšel krasno izdelan slavnostni spis 1. Maj 1890.

Ta spis priporočamo vsem sodrugom da si ga omisljijo. Strbno in umetno delo tega spisa je gotovo v čast izdajateljema kateri so: Dr. V. Adler, A. Heilmann in R. Pokorni, uredovan od R. Haasnerja.

Vsakemu delavcu naj bode ta slavnostni spis stalni spomin boja za osemurni delavni čas in splošno volilno pravico. Cena je 15 kr. s poštnino 17 kr. Naroči se pri: A. Heiman (Volksprese) Dunaj, VII Kaiserstrasse Nr. 117, ali pri L. Bretschneider (Arbeiter Zeitung) Dunaj VI, Gumpendorferstrasse Nr. 60.

Delavci praznujejo prvega maja dan, ker to je edino naše sredstvo v Trstu da pokažemo da terjamo zboljšanja.

Tiskarna Isidore Trst

Bolite edini!! Ako ste edini in ostanete ta dan vsi doma, potem se vam ne more nič zgoditi. V soboto 2. maja greste sopes mirno v delo in vse je opravljeno.

Naši nasprotniki pa so osmešeni.

Sodruge v vseh krajih prosimo, da nam poročajo kako je bilo 1. maja, ali so delavci praznovali in koliko, ali so bili shodi in zabave.

K praznovanju prvega maja.

je vlada tako kakor lani objavila razglas, namreč da nima povoda v državnih podjetjih na ta dan ustaviti delo, ker ni ne praznik ne nedelja, ter da imajo predstojniki delavce opozarjati na to da bi imeli, ako bi samostojno delo vstavili, odgovornost sami nositi.

Kar se pa privatnih podjetij tiče pa se pozivljajo namestništva posameznih dežel da se o stro rabijo postave, javnih sprevodov ne dopustiti, ter ako treba s posebnim razglasom delavce svariti pred samovoljnimi in nepostavnimi počivanjem.

Za delavce je torej jasno kako se imajo zadržati, v državnih podjetjih se bode le tam praznovalo kjer so vsi delavci edini in združeni da bodo lahko odgovornost sam nase prevzeli.

Delavci privatnih podjetij pa se imajo sporazumeti z njihovimi gospodarji, potem pa varovati se tisti dan nemirov prepira in razsajanja, vsak delavec naj bo zase redar vsaka brezumnost naj se povsod takoj zavrne.

Kakor se čuje je veliko podjetnikov že prostovoljno izreklo da pustijo 1. maj prost in gotovo bode to storila večina.

Tako je tudi ravnateljstvo železnice Grač-Hoflach pustilo 1700 delavcem prosto praznovati.

Po vsem bode 1. maj bilno število ljudi praznovalo.

Shodi na ta dan od vlade niso zabranjeni samo pravočasno se imajo postavno naznaniti policiji, skrbeti za primeren prostor kakor za red in mir. —, kakor se skrbi na Dunaju, kjer je 2000 delav. za redarje za 1. maj.

Popravek. V štev. 11. Delavski list so v poročilu za podporni fond napake, ker bi imele biti črte — pred številko, tako pride v računu velikanski razloček: namesto 10 kr. bi bilo 10 gl. in namesto 50 kr. 0 gl.

Za podporo lista je došlo:

Zaver, namesto sv. očetu v Rimu, Delavskemu listu v podporo 40. Delavci vseh dežel z družino se. — Pichling, Diraj 10. Nabrano od podzemskih delavcev za Delav. list, Rosenthal 3.51. Cehe in Sachsenfeld nabrano od Fr. Wenkopi 2.32. Nabrano v Arsenalu Lloyd od g. Sinderšiča 6 gl. 30 kr. za podporo lista Za žeteli bi bilo da tudi drugi slov. delavci tako ravnajo naj si v Arsenalu ali drugje, ker potem bi bilo mogoče delav. listu vsem zadovoljati.

Prihodnja številka izide dne 13. maja.

Izdavatelj Isidore Trst

preduje, deluje se povsod z energijo na to toda napravljena še ni. —

Angleški, nemški, francoski in avstrijski poslanci so si bili edini da je mejnaročna izpeljava sklepa za splošni štrajk nemogoča.

Tako so se pustili tudi belgijski poslanci prepričati in jednoglasno so se vsprejeli sklepi iz katerih bočemo tukaj glavne stavke izuzeti: prvič se je volil odbor, kateri ima nalogo napraviti načrt za mejnaročno združenje podzemskih delavcev, ta načrt se ima poslati raznim narodom v prevdajenje.

Drugič je izrekel kongres mnenje da ako zna biti splošni štrajk podzemskih delavcev na angleškem, francoskem, nemškem avstro-ogerskem in belgiji potreben v dosogo osemurnega delavnega časa:

Vabi kongres, predno bi se poprijelo za to skrajno sredstvo, vlade in postavodajne skupščine teh dežel, da bi se zedinile in sklenile mejnaročno pogodbo, da bi se napravila posebna postava katera bi se na podzemске delavce razširila.

Ta pogodba katera naj bi bila enaka določbam o pošti, brzjavu in brodovji, ter bi imela namen da se postavno upelje osemurni delavni čas v vseh naj si bo privatnih ali državnih jamah.

Tretjič je sklenil kongres da je, v oziru na mejnaročno solidarnost knapov njihna dolžnost, po zahtevanju belgijskih poslancev, da ako bi v belgiji prišlo do splošnega štrajka, da podpirajo podzemski delavci vseh združenih dežel z vsemi močmi podzm. delavce v Belgiji. Ti sklepi so gotovo le za pozdraviti.

Seveda meščansko časnikarstvo (Beurgoinspresse) je slikalo prej knape kot divjake, potem pa jih je zopet zasmejevalo kot strahopetce zato morebiti ker niso sklenili brezumnih sklepov temveč so dobro prevdajali kaj bodo storili da jim ne škoduje.

Kapitalistom bi bilo morebiti ljubši ko bi knapi kakošne neumnost naredili da bi jih povodom temu ložje ugonobili, toda delavci so že spoznali da jim je treba združenja in ciljavrednega postopanja ako hočejo kaj doseči.

Mejnaročnemu združenju podzemskih delavcev pa kličemo krepki: „Naprej“!

K duševnem izobraževanju žensk.

Poslov. R. D.—k.

V sedajnem času opazuje se velik preobrat med svetom. Prizadevanje za jasnost in luč je vedno očitnejše in prodira zmiraj dalje v ljudstvo, katero je dosedaj v duševni temoti tičalo, in zahteva tudi svoj del na kulturne in znanstvene uspehe. In kako krasni so ti v istini velikanaki vspehi! To kar bi se bilo v prejšnjih časih le v pravljicah pripovedovati zamoglo je danes resnica postala. Moči narave si je človek podvrnil; on je par (Dampf) pred težko obložene vozove

upregel s katerimi ga cele dežele predirjati silil. Koliko krasnih izdelkov napredka bi se dajo navesti! Toda so li pa tudi vai ti izdelki in uspehi vsem v korist? Je li vednost vseh lastnina? Ne mi vemo, da to vse ni lastnina vseh ljudi ampak je le monopol enega razreda. Toda obrnimo se od tega, in pustimo razrede in stanove na strani in obrnimo se h spolu: kateri je tega članka predmet, kajti tudi tukaj vidimo v oziru glede duševne izobražbe znaten razloček. Že od temnega srednjega veka vidimo, da se pred vsem ženski spol v pogledu na duševno izobrazbo zanemarja, in da se mu hoče znanost pridržati. V starem veku bilo je to deloma drugače. V starem veku uživale so ženske dostikrat velike prednosti. Žena bila je cenjena in spoštovana, in večjega ljudedeljstva ni bilo kakor od žene storjenega. Ne redko najdemo jo kot svetovalko v važnih zadevah pri starodavnih ljudstvih važno ulogo igrati. Še le v srednjem veku vidimo ženo kot ponižano in pri vseh njenih pravicah prikrajšano ter ravno tako v duševnej izobrazbi do današnjega dneva zaostalo.

Od srednjega veka pa do našega toliko hvalisanega novega časa se je ženskam z nekim strahom vsa znanstvena omika odtegovala. Strašili se celo niso poudarjati, da žena užte od narave ni s takimi duševnimi zmoglostmi obdarovana kakor je mož. Če se govori dandanes od boljše ženske duševno izobražene; tedaj vidi kak filister s strahom v tem konec vsega ženskega, in če se zahteva enakost žene z možem, tedaj že pa imamo vsi filistersko sovraštvo na vratu kateri razkačen upije, da bi ženska s tem svoje družbinske dolžnosti zanemarjala ako bi mnogovedična bila. Res je da se dandanes mnogo takih izgaja ali gospod filister bi naj s svojim mnenjem h onemu razredu šel kjer se še dobro navade menije rajti in kjer je odgoja „odlična“ (glänzende) in kjer se gospodična hči za tako imenovano „svetovno damo“ odgoja. Kakor je tam navzlic vsemu lesku in krasoti navpnost (Moral) gnijala in vzgoja malo vredna tako tudi to kar se za hčere znanstvena omika in odgoja imenuje ni nič drugega kakor navidezna olikanost, in notrajna zaostalost ter prizadevanje svojej nečimernosti zadostiti. Ponosna na zunanje prednosti meni nežna svetovna dama vse znati in razvajeni ženski učenjak (Blaustrumpf) je gotov. Ni tak a vzgoja katero mi za ženske zahtevamo ampak mi in vsak pameten človek bode tako odgojo le zevergel. Ravno tako absurdno je ako se s toliko imenovanem izrekom: „Dolgi lasje kratka pamet“ meni emancipiranem prizadevanju žensk katero zadati, kajti dokazi so kateri proti temu izreku govoré. Mi nahajamo med ženskim spolom mnogo visokoomikanih žen katere so v vseh literarnih strokih s možmi vred delavne. Resnica je, da je ženska v telesni moči mnogo za možkim ali duševne zmoglosti so ženski ravno tako lastne kot možkem.

Samo na odgojo — na ta važni faktor — se pri ženskem spolu navadno veliko

manj gleda kakor pa pri možkem. Celo pri delavcih kjer je odgoja že tako pomanjkljiva se nato še veliko manj gleda če je otrok deklica. „Saj je le deklica!“ se stariši navadno izgovarjajo.

Toda ravno za deklico je znanstvena odgoja nujno potrebna, kajti če kdaj mati postane, je ona prva katera da otroku prvo potrebno omiko, in zatoraj je tudi potreba da je sama omikana. Žena mora ravno tako omikana biti ko mož če hočemo kdaj načelo: „Ednake dolžnosti ednake pravice“ vresničiti. Kdor ima dolžnosti ima tudi pravice, in dolžnosti ima dandanes v mnogem oziru žena večje ko mož.

Opazujmo delavčovo ženo kako je dostikrat prisiljena dan na dan v zaduhlin tovarnah delati in s možem vred za to siromašno življenje skrbeti, in zreč ko v svoje uboge stanovanje stopi, mora še po vrhu tega svoja domača dela opraviti, ali pa vzemimo da dobi žena v soboto 3 glđ. in njej pripade naloga s tem siromašnim zneskom njeno kuhinjo za celi teden s potrebnim preskerbeti. To ni nikakor lahek računski eksempel in tako nalogo rešiti je večje delo kakor marsikatero drugo naših državnih modrijanov, kateri bi s svojimi narobe zdravili socialno uboštvo radi odstranili. Žena je v vsakem oziru od gospodarstvenega našilja bolj potlačena kakor je mož, in konečno je tudi potrebno, da pride h spoznanju svoje odvisnosti in da kot bojna sodruga v naše vrste stopi združeno se z nami za boljšo prihodnost bojevati. Zatoraj je dolžnost vsakega sodruga naše stranke svojej ženi ali hčeri pota in sredstva kazati po katerih se k pravemu človeštvu dospe, kajti s tem bode naše gibanje mnogo pridobilo. Kajti tam kjer ne le samo mož ampak tudi s njim združena žena za eden cilj delujeta bode tisti cilj toliko prej dosežen. Kogar vezi težijo ta naj se postavi v boj. Naj bi žensko gibanje raslo, naj bi ženske videti in spoznavali se učile tedaj bi tudi mi naš cilj prej dosegli, kateri bi bil v tem dosežen da bi vai ljudje brez razločka vere narodnosti posla in spola človeka vredno življenje uživali prosto revščini in skrbij.

O družtvih in shodih.

Ljudski shod v Hotel Europa

Potem so govorili gg. Klemenčič, Kandolini, Hvastja in Krečič, g. Zadnik je predložil k II. točki sledečo resolucijo:

Ljudski shod na dan 1. marca 1891. popoldne ob 5. uri, v dvorani »Hotel Europa« v Trstu, pripozna program socialdemokratske delavske stranke uspešen za interese delavskega ljudstva, protestira zoper današnji volilni sistem, kateri je v nasprotju z svobodo in napredkom, ter izreka da tudi slovensko delavstvo ne bode prej mirovalo in vse postavne pote izbrabilo da doseže splošno in enako volilno pravico za vse zastope. Ta resolucija se je z naidušenjem in jednoglasno sprejela.

lji, brez razločka naroda ali dežele. Ta dan je 1. maj. Akoravno je še malo razjasnenja o tem prazniku prišlo mej slovenske delavce, vender upamo, da delavstvo na Slovenskem ne bode popolnoma brezbržno ostalo pri tako važnej stvari.

In zakaj je to važna stvar? Zato, ker na ta dan praznujejo vsi zavedni delavci, da stem resno pokažejo, da so današnje razmere v človeški družbi za dalje neznosne ter da se morajo razmere, v oziru na delavni čas in pravice za delavstvo, ravno tako preduragčiti, kakor so se preduragčile razmere v splošnem življenju; 1. maj je takorekoč začetek nove dobe v razvoju človeštva.

Kakor je razvoj sredstev izdelovanja in priložkov za človeško življenje, namreč mehanizma, parnih strojev, železnic i. t. d. prišel do višine, katero človek komaj zapade, tako se je tudi med ljudmi samimi razvil lahko se reče strašno nezdravi odnos. Nasprotstvo mej kapitalom in delom je priklopelo do fernunca, kapitalizem je prišel do večidel do skrajne meje v izrabljanju meje, tem ko je delavstvo došlo do meje v smotnosti za delo, ker pri slabih plačah (kakor nemee pravi Hungerslohne) si nemore privoščiti hrane da bi zamoglo nadomestiti moč katero porabi pri delu, in tako moralno in fizično propada, ter bo popolnoma propadlo ako v njegovem socialnem položaju ne nastopi ugodno preduragčenje. — V teoretičnem razvoju socialnega življenja se je zato raj že skoraj napravil prehod, kateri se izraža v terjatvi za osemurni normalni delavni dan.

Splošno terjanje skrajšanja delavnega časa, katerim je tesno zvezano tudi živo zahtevanje bolj človeških pogojev za življenje in več duševnih prostosti, je svetovno zgodovinske važnosti.

Da je to resnica je dokaz ako pomislimo kako ugodne posledice bi imelo skrajšanje delavnega časa.

Ta splošna terjatev mejnarodnega in ciljazavednega delavstva je v socialni zgodovini oni trenutek, v katerem se začne konec kapitalistične dobe da se zadobi prostega polja za razvoj moči, sledeče dobe socializma.

Naravna postava je da nemore vedno ena reč obstat, temveč da se spremeni ali mora drugej prostor napraviti, in tako je tudi v človeško družbo, dandanes imamo kapitalistično družbo, in ta bo morala tudi drugej prostor narediti posebno pa že zato ker je soper princip človečnosti.

To se pa seveda ne bode zgodilo čez noč temveč korak za korakom se bode eno za drugim spremenilo. Zgodilo se pa tudi ne bo samo od sebe, temveč bode moral sleherni, kateri čuti da mora drugače biti, pomagati.

Prvi korak je postavno določeni osemurni delavni čas za vse delavce v vseh strokih in podjetjih.

Ugodne posledice te določbe za delavce bomo naobirno razpravljali. Prvo je da bode delavski razred višjo samozaved-

nost okrepčano s čutom da se je moralo pravičnemu zahtevanju na postavnem potu zadostiti.

Drugo je da bode delavstvo prišlo do višje izobraženosti, ker bo imelo več časa za pouk.

Tretje pa je da se bode zmanjšalo število brezposelnih, valed tega se bode tudi plača zvišala, ker jih ne bode toliko kakor danes kateri bi delali za vsako ceno, samo da si lakoto malo utolaže.

Vsakemu mora toraj jasna biti potreba skrajšanja delavnega časa.

Osemurni delavni čas tudi ne bo prišel ako ne bodemo vsi z vso močjo za to vstopili.

Naša moč pa obstoji v tem ako vsi, namreč delavci v vseh deželah, naenkrat eden in isti dan povzdignemo naš glas in povemo kaj nam najbolj potrebno. Zato je mejnarodna socialna demokratija prva sprožila velikansko misel napraviti dostojno demonstracijo za osemurni delavni dan, ter je izrekla ali postavila 1. maj za mejnarodni delavski praznik kateri naj bode ob enem svet pretesajoči klic za pravico brez poselnih ter trpičeno in lačno človeštvo.

Nikakor pa se ni mislilo da bi se imelo to versiti na nepostavni poti ali s silo.

Sklep na mejnarodnem socialističnem shodu (kongres) v Parizu od 14. do 21. Julija 1889 je zelo priprost, isti določil: 1. maj naj se kolikor dopuščajo razmere za delavski praznik drži in praznuje, ter da je praznovanje 1. maja demonstracija za osemurni delavni čas, v toliko da se opominja postavodajni razred ter da mora spoznati na tem, ko se mejnarodno delavstvo zjedinjeno v velike množici udeleži tega praznovanja, da ni nič drugega nego iz milijonov src prihajajoča želja za osemurni delavni čas.

Torej kolikor dopuščajo razmere, mi vemo da smo v Avstriji, ravnati se moramo po tukajšnjih razmerah.

Po tukajšnjih postavah se nam ne dopuščajo demonstracije, to je s zastavami in godbo iti po ulicah ali sploh v množici okoli hoditi se nam ne dovoli.

Praznovanje tega dne, namreč da bi na prvega majnika dan ne delali, tega se nam nemore zabraniti, ravno tako kakor mi ne moremo nobenega siliti da naj praznuje. Kjer so zavedni delavci bode počivalo delo, katero ni neobhodno potrebno, kajti mi nismo tako brezpametni da bi hoteli da se vsavi vsake opravilo.

Upamo da bodejo tudi slovenski delavci ravnali po sklepu skupnega avstrijskega delavstva, ker v avstriji imamo še posebno važni povod praznovati prvi majnik, ker stem je tudi pokazati da terjamo splošno in enako volilno pravico.

Opominjamo še vse na to da kjer se bode praznovalo da se to zgodi mirno in dostojno, povsod naj se pazi da se ne pride s postavami v nasprotje, povsod naj delavci svojim gospodarjem ali podjetnikom vsaj par dni pred naznanijo da bodo praznovali, da se zadosti postavnim določbam. Ne pustite

se nikjer hujskati k nepremišljenim činom ker vsaka nedostojnost stvari škoduje, ne pustite se pa tudi nikjer strašiti.

Kjer je mogoče naj se skličejo na dan 1. majnika shodi kateri se pristojno naznanijo policiji, pri katerih se potem razjasnijo naše terjatve.

Opozarjati pa moramo pri te priložnosti oblastnije na to da naj delavcem nikjer ne zavirajo postavnega postopanja, ter naj se vzdrževanje redu prepusti delavcem samim.

Mislimo da je zadostno dokazano da zavednemu delavstvu ni za prekucijo za nemir ali zločine temveč le zato da izrabi svojo pravico da izrazi svoje minenje, pred zavednim delavstvom se ni treba nikomur bati, kakor se ono nima bati pred nikomur.

Živijo 1. majnik! Živijo osemurni delavni čas! Živijo splošna volilna pravica.

Mejnarnodni shod

(kongres) podzemaljskih delavcev v Parizu.

Velikansk je utis katerega je napravil ta kongres. To je zopet nov in živ dokaz kako neprestano napreduje združenje proletarijata*. Razvoj kaže vsrajnost in logiko, kar preseneči vedno zopet tudi najbolj naudušene boritelje proletaričnega gibanja. Važni korak se je storil stem kongresom v Parizu kateri je zastopnike od desetsto tisoč podzemaljskih delavcev združil. (Z Avstro-ogersko je zastopal 1 poslanec 100.000 delavcev).

Glavne točke razpravljanja na kongresu je bil boj za osemurni dan in mejnarodno združenje.

To so uprašanja za katera se giblje vse delavstvo in katera bodejo po vseh znamenjih najprej od podzemaljskih delavcev rešena.

Skoraj je bila neka bojazen ali skrb umestno zaradi sklepov tega kongresa, katera bi znala pretirana biti.

V Belgiji se je v zadnjem času veliko govorilo o splošnem štrajku (Generalstreik).

Pričakovati je bilo torej da belgijski poslanci nameravajo kongresu predlagati da se izpelje splošni štrajk. Na nemškem bi bil za sedaj tak štrajk za knape pogubonosan, podjetniki bi bili seveda to radi vidili, ker bi bili tako lahko zadušili energično gibanje podam. delavcev.

Socialni demokrati na nemškem so tudi svarili knape zaradi tega in sta sdr. Auer in Singer nalašč potovala okoli premokogokopov da sta pojasnila slabi položaj v trgovini za premog.

Tode skrb je bila odveč, poslanci na kongresu so dobro spoznali da je treba k mejnarodnemu štrajku mejnarodnega združenja, da se pa zamore mejnarodno združenje le na podlagi utrjenega narodnega združenja vzdigniti. Narodno združenje pa tiči v največ krajih še v primitivnem začetku, posebno kar se tiče avstrije. Sicer hitro na-

* Proletariat, ali nemanici, katerem so steti vsi tisti kateri nimajo drugega posestva nego roke to je delavno mo.

Delavski list

Časopis za interese slovenskega delavskega ljudstva.

Redakcija: Slovenska družba, Vojna krajina.

Uredništvo in upravljanje: J. V. Ananija v. in S.

Izaja vsak peti in tretji petek meseca. Velja za celotno leto 1 god. 30 kr., za pol leta 20 kr., za četrti leta 50 kr. — Posamezne številke 4 kr.

Sodrug in delavci, skrbite vedno za razširjanje lista

Leto 1890.

bilo je za delavsko gibanje jako znamenito in hočemo se te dobe, v istini dobro izrabljene dobe danes na kratko spominjati in se osreti po nji.

Znano nam je, da so naši nemški sodrugi v tej dobi sijajno zmagali pri volitvah v državni zbor ter stem činom Bismarcka in Patkammerja neumorno osmislili, pa ne le po se celo nemogoče storili, da sedaj le edino pramisljujeta v „rasluženem“ (?!?) pokroju kedar se tudi njima enkrat odpre široko zemlje in ju poravnava, kakor je uže marikateriga tirana. Sja je minolo leto tudi zloglasna, krivična, človeške pravice top tujčica in runogo krtev zahtevajoča izjemna postava o kraj, kjer muh ni; pustila je sledi, ali kakšne? Krepko, cvetočo, edino in nikogar se boječo socialno demokratično stranko, katere z velikanskimi koraki hiti naprej. S to stranko pričeli so računati uže izvrstni politiki in celo

rešiti se vprašanje, katere vse gospodarske na duri, seveda se iščejo vse druga sredstva, le edino prava in po naravi nam dana ne. Da, bojazen imajo pred nami, ker ne morejo si drugače misliti, kako bi mogli sveti obstati, da ne bi na svojo boračo delalo, razčepanih po svetu lažilo in poleg tega sistematično grob ležilo, da bi o d e g a dobro živel in kalje teh nesrečnikov z lažljivkami upravljali; ubogo rajo pa trpeli in razmišljali. Kaj ne, to je moderna civilizacija? Spominati se moramo tudi veličnega shoda voditeljev socialno-demokratične stranke v Halle, kjer je bilo zbranih nad 400 možakov in to ne le delavskega stana. Kako izvrstno in preudarjeno se je tam razvijal program te stranke in koliko novih časopisov, celo dnevnikov so ustanovili, kjer imajo eni na sto tisoč naročnikov. Vse to delovanje in postopanje pa daje pogum tudi delavcem po drugih deželah in radi tega bilo je minolo leto delavsko gibanje izvanredno živahno tudi po naši širji domovini Avstriji in po nekoliko tudi v naši ozi umovini.

Poglejmo le nazaj 1. maj, delavski praznik, praznoval se je tudi pri nas v Ljubljani, posebno pa po večjih mestih kakor na Dunaji in krajih kjer industrija biva. Praznoval se je 1. maj pravimo, dani je vse na nas prelazilo, češ ta dan hočemo svet s tira spraviti, ali sledila je temu prečanju blamaža! Vedeli morajo naši nasprotniki, da mi ne obznavamo in s njo tudi nič pridobiti ne nameravamo in tudi ne bomo; mi hočemo in hočemo tudi le pametnim potom in od po-

stave dani podlagi priti do našega sodelanega cilja, seveda ne danes, tudi jutri ne; tudi Rimskoga mesta niso čirpali v enem dnevu.

Posebno živahno bilo pa je gibanje po rudo- in premogokopih, kjer so si podzemeljski sužnji s pomočjo štrajka skušali zboljšati materialno stanje; dosegli so nekoliko, a dosega je le trno raso bogato obloženo miza. Tudi to gibanje zahtevalo je krtev in te težde uže dosti čuviljev pod zemljo; spravilo je te krteve sta: doma izdelano orožje in tudi domia nabrani denar jih je omislil ter jih le vzdržuje. Zalostno toda resnično!

Omeniti nam je tudi organizacijskih zborovanj uže konec leta in sicer: podzemeljskih delavcev, idelovalcev kovin in železa in shoda pekov. Vse tako započetje kaže, da se delavstvo zaveda naravnih pravic in zavedanje je prebujeno čustva. Korak je storjen toda naprej! Organizirajmo se! da nam naši sovražniki ne napadejo nepripravljeni, temveč odine, slohne in da vsak napad lahko odbijemo!

Za nas, ki smo se združili v „Delavski list“ ali „Delavski list“. Kako težak bil je porod tega lista hočemo Vam, dragi sodrugi ob kratkem povedati: Podpisani urednik tega lista nameraval je izdajati list v Ljubljani, a deželna gosposka zabranila je nameravano podjetje z jalovim izgovorom, da urednik ni sposoben za to posol. Prečitali smo vse tiskovni zakon enkrat, dvakrat in večkrat, pa nikjer ni našli besedice o zmoglosti in zmoglostnem spričevalu. Vemo pa predobro, kako ljudje so podpisani bili in so še, pri dnevnikih in celo pri dvakrat na dan izhajajočih, pa kaj hočemo; ena postava ne velja za vse, si mislijo, dani pa dolžnosti. V Trstu posrečilo se nam je sicer ustanoviti list, toda reči pa moramo, da se tudi tu nas ne objeme z rokavicami ter nam ne dovoli nikdar druga izjava, ako je prva zaplenjena, dani se to italijanskim, nemškim in češkim listom dovoljuje, za nas pa je zopet izjeme m a. Popravljali bomo sicer na višje instance (v državnem zboru) zakaj da se postava drugače rabi na Adriji, drugače zopet na Dunaji, Pragi, Brnu itd.?

Se toliko rečemo list smo ustanovili, našli smo dobre sodelavce in zborilce znanosti se nam pa je le na drage nam sodrugi, da naj list po možnosti podpirajo, sanj ob raznih priditih in porodičih nabirajo, agitujejo po gostinčah in kavarinah v naročje; razširjajo naj ga potendi, kje koli hodijo med ljudstvom, ker mi smo za ljudstvo, posebno za ubogo de-

lavsko ljudstvo in ona naj bode za nas, da nas podpira. Le krepka podpora nam bode potrebna da ustrojimo in uspešnega dela. Toraj se enkrat sodrugi, delavci in agitujte tudi v novem letu za naš list!

Naše stanje!

Što število stopenj v drugi četrti leta našega delovanja. Pot za nami je doter raznamovana z žrtvami katere nobenemu delavskemu listu ne izostanejo. Objektivno postopanje nasproti tiskovini v avstriji nam je dobro znano, kar tudi karaktizirajo politično stanje v tej državi, toda kar smo doživeli v Ljubljani in v Trstu, nato bi skoraj dvomili da se spadamo po avstrijske postave; mi ne moremo z našim podložnim umom zapopasti postopanja oblastni v teh krajih potrdilo naše konfiskacije se je izjavil v laškem uradnem listu, mi pa ne razumemo laški foren mikator ne zveč ne kolikar so nase ne proglašajo, da bi se zaupreji vedeli varovati da bi ne prestopili postav. Na ta način bi seveda navadni državljani ne mogli uredovati periodičnega lista kakor sodi ljubljanska deželna vlada, kar pa nikakor ni postavno upravičeno, ker po vsem tem bi bil komaj že štirinajst državni pravek zmogel vseh jezikov sposoben za urednika. Tako daleč nazaj pa vendar misno več in tudi od posamičnih oseb nečemo biti odvisni z našim listom ker imamo vendar postavo po katerih imajo oblastni postopati. In ako se od nas zahteva da postopamo na postavni poti, kar tudi na vsak način hočemo, torej tudi mi zahtevamo da se nam nasproti izpolnjuje postavne določbe. Upamo da se bode v tej zadevi naše stanje zboljšalo.

Tudi v drugih zadevah smo stopili z zaupnostjo v novo leto, akoravno je slovensko delavstvo še navdano z narodovinski pred-sodki današnje ekonomične kakor politične razmere morajo tudi na slovenskem napraviti prepročanje da delavstvo ne more koristiti s borit le za neodvisnost naroda, temveč v prvi vrsti za neodvisnost delavskega razreda in zoper izrabljanje kapitalizma, ker kadar bo delavsko ljudstvo osvobodeno se bode zamogla narodnost še le popolnoma razviditi.

Število naših pristavec bode gotovo vedno večji, tako tudi naročnikov katerih število narasla polagoma od dne do dne. Nameravamo se torej vsem za podporo in sodelovanje, posebno pa koroskim in štirinajst sodrugom za agitacijo.

UROVANA
NA NEMŠKEM
SI M NOGO
PRIZNAVA,
4240

učredu
mo
Vijar